

„Една от най- вредните и опасни мисли е Всички правят така“-

Лев Толстой

Една - единствена мисъл, пуснала корени дълбоко в съзнанието на всички ни, може да се окаже чашата с отвара от бучиниш за съвременното общество. Виждам възпалена същата мисъл в образа на самата себе си, която несъзнателно поема цигара от връстник, както и в младата жена, прехвърлила 30-те, която се омъжва за случаен човек само защото всичките ѝ приятелки отдавна са сключили брак. Тази мисъл обаче не е нищо повече от парцал, който слагаме в устата на собствената си съвест, за да не се чувстваме задължени да слушаме стенанията ѝ, докато тя става свидетел как изневеряваме на себе си чрез всекидневните си действия – мисълта „Всички правят така“.

Щом тази мисъл се оказва така универсално присъстваща в човешката психика, може би е оправдано да се потърсят първопричини за нейното възникване в биологията и психологията. На индивидуално ниво това твърдение е „вредно“, тъй като може да има опустошителни последствия върху вътрешния свят на човека- той се оказва съблазнен от комфорта и сивотата на еднаквостта, но се отказва от гения на своята оригиналност, заключен в пределите на неразгърнатия си потенциал. На ниво общество, въпросното токсично разсъждение повежда социума към една аморфна пихтиеста маса от полуеднакви същества, отхвърлили правото си на лична свобода, за която предците им са се борили векове наред.

През 2005 година в Турция една овца скача от висока скала и 1500 овце скочили след нея без видима причина. По подобен модел действат и други животински съобщества (популации)- често цялото ято птици излита след като едно птиче е отлетяло внезапно или цялото стадо антилопи се впуска в панически бяг при вида на една изплашена антилопа. Сякаш е трудно да не сложим паралел между инстинктите на тези същества, заложили в тях с цел да се предпазят от евентуален хищник, и нашето собствено битие. Коя обаче е заплахата, която ни грози, ако противостоим на общата посока? Опитът ми подсказва, че може би човекът се страхува от собственото си величие. Диригентът може и да дирижира оркестъра, императорът може да държи в ръцете си съдбата на безброй народи, но за някои хора да си единствен по рода си е самотна и нежелана съдба. В живота ми съм срещала мнозина, за които пасивността се оказва далеч по- привлекателна, дори цената на този манталитет да е отказ от личните ценности и идеали. Демокрацията, свободата на словото са били далечен блян за родителите ми, а хората днес внезапно подвиват опашки пред отговорността на свободата, която се оказва повече присъда, отколкото привилегия . Любопитен факт е, че над 84% от вегетарианците се отказват в по- късен етап от живота си в резултат най- често на социалния натиск. Същото заявяват и хората, въздържащи се от консумация на алкохол. Тези групи от хора първоначално са се мотивирали да променят нещо в начина си на живот, тъй като са вярвали във въпросната кауза или позитивното

влияние на тази промяна, но са се отказали поради напрежението да бъдеш различен. Сякаш наистина скачат доброволно от скалата след стадото.

В личен план да действаме на принципа „Другите правят така“ ни принизява. Оковите на тази идея не дрънчат, не са студени или тежки, напротив- те са меката и топла постеля на комфорта и задоволеността, с възглавница от гъши пух и чаршафи, ухаещи на омекотител. В един момент човешката личност се оказва като линеещо насекомо, което иска да израстне, но не може да напусне старата си обвивка и остава заключен в старата си форма. Когато човек не подхранва собствената си искра, тя никога няма да пламне. Ако цял живот изучава и анализира чуждия блясък, кога ще остане време той самият да стане светило за другите? Човек е длъжен да преследва собствените си цели и да защитава собствените си идеали, като допринася за безкрайното разнообразие на човешката личност. Когато той действа по естествен за него начин и слуша интуицията си, той действа в хармония и съзвучие със самия себе си, откъдето произлиза красотата и силата му. Когато Ф. Ницше говори за великия стил, той определя грозотата като произлизаща от вътрешно противоречие и дисхармония на човека, който не е чист пред съвестта си и вътрешния му глас не резонира с държанието му. Именно затова човекът не трябва да се води по чужда воля, тъй като ще пропусне всичките богатства на хипотетичния живот, който е в съзвучие със собствената му воля.

Според категорическия императив на И.Кант следва да действаме според принцип, който да може да се превърне в абсолютен закон, важащ за всички човеци. Ако нашето мото е „Всички правят така“, то какво би останало от обществото освен група хамелеони; популация на щрауси, заровили глава в пясъка, скрили се от себе си? Много мислители слагат граница между човека и животните поради нашата свободна воля, но ако ние сами се откажем от нея и съзнателно изберем да я отхвърлим, това ни превръща в същество по-животинско, отколкото човешко. В романа на Г. Бърдаров, който разтърси из основи вътрешния ми свят, „Аз още броя дните“ се крият ужасяващи свидетелства на снайперисти, обстрелващи родния си град, съседите и познатите си, като твърдят, че се чувствали хипнотизирани от общата стрелба. Не осъзнавайки действията си, те притъпили напълно чувството за морал поради безразличието на останалите снайперисти. Мишел Монтен иронично заявява в своите „Есета“ „Защо ти е мъдрост, която не може да се приспособи към общата неразумност?“ Понякога обаче човекът не само се отвръща от свободата си да бъде различен, но дори очаква същото от останалите. Известни са случаите на сямски близнаци, които заявяват, че предпочитат собствения си начин на живот пред самотното битие на „нормалните“ хора. Инстинктът на всеки лекар и родител обаче е да бъдат разделени по оперативен път още при раждането им. Не е ли това опит на психиката ни да наложи своя шаблон върху останалите и да ги претопи в свои подобия, дори протв волята им?

По мое мнение да обичаш означава да направиш достатъчно място в сърцето си, че другия човек да се изразява и изживява свободно, а не да налагаш насилствено своите норми и разбирания върху другия, докато се събере в мястото, което си му оставил. „От

бляска в зениците си огънете ореол и нека блестим“ е казал един от творците на модерната българска музика Матю Стоянов, и в съзвучие с неговата мисъл нека всички се осмелим да величаем различията си, прегръщайки мисълта, че хоризонта на човешката личност е необятен и ние сме пълноценна част от всеобщата уникалност.

Сяна Василева
11 клас София